

Razgovor: Vitomira Lončar – Promjena postojećeg kao slamka spasa

Posted by [Urednik](#) on October 30, 2012 in [Servus Face -Osoba s razlogom](#) · [0 Comments](#)

Razgovarao: Marijan Grakalić

Ravnateljica Kazališta "Mala scena" glumica i agilna kulturna djelatnica dr. Vitomira Lončar jedna je od zapaženih osoba koja je digla svoj glas protiv kulturocida u Hrvatskoj koji izjeda samu esenciju umjetničke prakse i slobode. Ukazujući među prvima na okoštali i korupciji blizak način financiranja kazališta i kulture uopće, navukla je na sebe bijes ogreznih u pogodnostima dobro plaćenih pozicija i statusa. Bez namjere da se preda ili podvije rep hrabro je uzvratila pontifikatima malograđanske i nakaradne prakse u kulturi, zalažući se istodobno i za veću autonomiju kazališta kao i za transparentno financiranje nezavisne kulturne scene. O svemu tome piše i kolumne koje su prošlog tjedna objavljene u knjizi "Slamka spasa".

- Prošlog tjedna promovirali ste knjigu "Slamka spasa" u kojoj ste ukoričili kolumne koje pišete. Zbog toga ustvari, i idemo obrnutim redom. Mislim da tu postoji stanoviti optimizam, naime, unatoč svim podmetanjima, krađama, obezvređivanjima i patronizaciji kulture, napisati i još bolje, vidjeti slamku spasa. Recite gdje je?

- U smislu u kojem ste postavili ovo pitanje za mene nema dvojbe – slamka spasa je u promjeni postojećeg sustava. Oni koji prate Slamku znaju da je najčešća riječ koja se spominje na preko 360 stranica objavljenoga teksta, kao što je to dr. Snježana Banović kao promotorica i rekla na samom predstavljanju knjige, PROMJENA. Odagađalo se krenuti u promjene u hrvatskom kazalištu od samog početka stvaranja nove države i već nam se godinama ta odgoda obija o glavu. Široj javnosti manje je poznata činjenica da je jedan od prvih zakona donesenih u Republici Hrvatskoj početkom studenoga 1991. godine bio baš Zakon o kazalištima. Raspravljalo se o njemu gotovo godinu dana ali dokument koji je na kraju donosen – nije bio primjenjiv. S jedne strane nije bilo političke volje da ga se provede u djelo, a s druge nije bio usuglašen s ostalim zakonima. I tako smo 15 godina imali zakonodavni okvir koji je «išao šumom», a naša kazališna stvarnost «drumom». Ovim se pitanjima bavim u svojoj doktorskoj disertaciji i kroz analizu razdoblja od 1991. do 2006. godine došla sam do ključnih elemenata, bolje reći – strategija, koje su potrebne da bi se provela uspješna promjena. A prva i temeljna strategija je EDUKACIJA. Jačanje svijesti i trajna i sustavna edukacija svih sudionika u području jedina dugoročno može donijeti kvalitetniji sustav koji će rezultirati boljim kazalištem, zadovoljnijim umjetnicima ali i gledateljima. Kratkoročno – ne vidim nikakvih mogućnosti da se nešto u smislu promjene može učiniti u hrvatskom kazalištu. Aspirin od kojeg će nas trenutačno prestati boljeti glava u ovom području naprosto – ne postoji.

- Da se vratimo prema početku. Afere oko "Male scene" i vašeg rada traju već neko vrijeme, najme, od kada ste digli glas protiv nepravilnosti i protiv pogodovanja u kulturi. Drago mi je vidjeti da imate hrabrosti i snage oduprijeti se pritiscima. Što je ustvari izazvalo gnjev kojem ste izloženi?

- Valja nam se vratiti dalje u prošlost da bi se shvatilo što se točno događa. Naime, ja se ovim našim pervertiranim kazališnim sustavom i u praksi, a i kao znanstvenica, bavim već duži niz godina. Nakon načinjenih mnogobrojnih analiza prošloga i sadašnjeg stanja u hrvatskom kazalištu prvo sam se bila odlučila na izravnu komunikaciju s onima koji mogu nešto promijeniti, a to su (kulturno) političke elite. Pa sam tako svoje analize s primjerima loših praksi pismeno i usmeno prezentirala različitim akterima, od ministra kulture, njegovih pomoćnika na državnoj razini pa do pročelnika ureda, savjetnika i ostalih djelatnika na lokalnoj razini. Upoznavala sam ih strpljivo i argumentirano u situaciju u kojoj se nalazimo i potrebi da se ona promijeni. Moram reći da je najviše sluha bilo od bivše državne tajnice u ministarstvu kulture, mr. Nine Obuljen koja je pažljivo razmotrila ono što bih joj prezentirala i uvažavala argumentaciju. Na gradskoj razini u više sam navrata u proteklih nekoliko godina i pismeno i usmeno kontaktirala Duška Ljuštinu, Jelenu Pavičić Vukičević, Ivicu Lovrića, a u zadnje vrijeme i Tediya Lušetića. Oni bi me saslušali, dokumentaciju koju bih donijela pogledali, ali nisu poduzimali ništa. Da, pretpostavljam da vam se ovi moji potezi čine naivnima, ali ja sam čvrsto vjerovala da je to put k poboljšanju situacije. Kad sam shvatila da se ne događa ništa, a da nam sustav postaje sve goropadniji i sve dalje od IZVRSNOSTI kao osnovne pretpostavke umjetničkog stvaranja, odlučila sam se za pisanje bloga. Sake nedjelje navečer počela sam objavljivati tekstove s temama kojima se bavim u svojim znanstvenim istraživanjima, ali na pristupačan način. Analizirala sam studije slučajeva koji su se događali u našem glumištu tijekom tjedna i tako počela implementirati svoj plan na drugačiji način. U početku se oni koji su mogli nešto učiniti, nisu obazirali na moje tekstove. Nakon nekog vremena počeli su me ismijavati i predstavljati me kao osobu koja nije «sasvim svoja». Nisam odustajala jer sam vrlo uporna, a i čvrsto vjerujem u ono što radim. S vremenom sam u svojim tekstovima zaoštravala retoriku i negdje prije otprilike godinu dana, postala sam – prijetnja. Više nije bilo mjesta za smijeh i trebalo je sa mnom nešto učiniti da prestanem pisati. Financiranje za program kazalištu Mala scena drastično je smanjeno, morala sam otpustiti tri od sedam zaposlenika i valjalo je preživjeti. Dogodilo se da sam za 2011. godinu na javnom natječaju Grada Zagreba dobila nominalno manje sredstava nego što sam ih dobila 1995. godine. Kao da 16 godina nismo postali jedna od važnijih svjetskih kompanija i kao da u Hrvatskoj nismo napravili ništa niti ostavili ikakvog traga. Kada smo uspjeli preživjeti i s tako drastičnim smanjenjem, a ja nisam odustajala sa svojim analizama, valjalo je pronaći drukčiji način da me se ušutka. Pa je krenulo zastrašivanje, pisanje kleveta i uvreda po tisku, slanja anonimnih pisama po cijeloj Hrvatskoj (ovo je sve na sudu), a počeli su u Malu scenu

dolaziti inspekcijski nadzori različitih vrsta. Kao što vidite, niti sam se prestrašila niti mi pada na pamet prestati ići putem kojim idem.

- Jedna ste od onih važnih osoba koja otvoreno ukazuju na kulturocid u Hrvatskoj. On se zbiva kao fenomen prekrajanja svih vrijednosti u ništavilo, narafski, pjesnički rečeno. Kako vi to vidite?

- Ne briga i ne djelovanje dovode do kulturocida. Nije samo uzeti čekić i udarati po nekom spomeniku kulturocid. U Hrvatskoj se kulturocid provodi nečinjenjem. NE DJELOVATI znači složiti se sa sustavnim uništavanjem hrvatske kulture. Jasno je da sad već imamo trajnu krizu javnog sektora u kulturi, kriza institucija koje same proizvode čak i manje od 10% vlastitog prihoda, a financirane su s preko 90% iz proračuna. Institucije su postale inertne, ne potiču na izvrsnost, na drukčiji način razmišljanja, ne motivirajuće su za stjecanje novih znanja i vještina koji su već standard bez kojeg se na neovisnoj sceni više ne može preživjeti. Kriza izbora intendanta dvije najveće javne kazališne institucije u Hrvatskoj, HNK-a u Zagrebu i Splitu paradigma su situacije. Dakle, ponavljam, ne poduzimanje mjera koje će dovesti do kvalitativnih promjena – jest kulturocid.

- Posvuda se nameće, a posebno u kulturi, politička podobnost, iako je društvo takve oblike formalne svijesti već odavno nadišlo. Oni često služe svakakvim manipulacijama, a primjetni su i u politici prema kazalištu. Ustvari čitav taj proces koji je sada započeo sadrži u sebi onu klicu nepomirljivosti s birkoratskim okvirima u kojima želi zadržati kulturu kako bi je iskoristila za vlastitu promidžbu i opstanak. U tom pogledu i nestanak 11 milijuna kuna iz gradskog budžeta u Zagrebu za promicanje i potrebe nezavisne kulture, zasigurno nije slučajan.

- Nezamislivo je u civiliziranim državama da nestane 11 milijuna kuna za bilo koju namjenu, a da nitko nema ni obvezu ni potrebu dati ikakvo objašnjenje. Ponekad mi se uistinu učini da sam ušla u neko Kafkino djelo. Kako je to moguće? Tko je tu zbog koga? Birokracija bi trebala pomagati i podržavati razvoj djelatnosti i plasman na tržište kulturnih proizvoda na korist krajnjeg korisnika – poreznog obveznika koji financira kulturu. Mi imamo potpuno izvrnuti sustav u kojem glavnu ulogu igra (nekompetentna) administracija, a štetu trpe i umjetnici i gledatelji. Birokracija je postala čudovište koje ždere sve oko sebe potpuno nesvjesno da su se «polupali lončići» i da će to na duži rok uništiti kulturu. S druge strane civilno je društvo nedovoljno razvijeno, prestrašeno od istih onih koji zastrašuju i mene i ostale slične meni i zapravo se opasno približavamo totalitarizmu.

- Nekako se čini da ovom društvu i njegovoj kulturi nedostaje kritike, posebno zato jer je ona često bila ona koja je provocirala vlasti i tražila promijene i humanizam. Ustvari, kultura se ni danas ne bi smjela toga odricati ako želi biti živa, a ne tek fikus politike i njenih kabinetskih ideja. Hoćemo li i kod vas gledati predstave koje će se bespoštedno obračunati s takvim utvarama.

- I na ovo Vaše pitanje – komentar isti je odgovor: jedino jačanje svijesti i jačanje civilnog društva dugoročno može donijeti i drukčiji repertoar koji će sebespoštedno obračunati si utvarama kako Vi kažete. Za sada imamo samo ekscese, slučajeve, koje treba što je moguće prije ušutkati i po mogućnosti onemogućiti u daljnjem radu i djelovanju. Imamo podobnost, ne sposobnost. Posluš, ne vlastito mišljenje. Mislili smo

Evidencijski broj / Article ID: 13157793
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

da je kultura koja služi u reprezentativne shvrhe ekskluziva devedesetih godina prošloga stoljeća, ali izgleda da ne idemo prema naprijed nego prema natrag.

Svaki dan odgađanja donijet će dugotrajniji i teži povratak. Pa ipak, i dalje nismo spremni okrenuti novu stranicu.

A to smo dužni generacijama koje dolaze. Jednog ćemo se dana morati suočiti s tom činjenicom.

Bit će to – izazov. Veliki izazov za sve nas.

Tags: [kazalište](#), [kultura](#), [mala scena](#), [slamka spasa](#), [vitomira lončar](#)